Azərbaycançılıq ideyası Azərbaycan xalqının milli kimliyinin, tarixi yaddaşının, mənəvi birliyinin və dövlətçilik düşüncəsinin əsasını təşkil edən mühüm ideoloji anlayışdır. Bu ideya yalnız etnik mənsubiyyəti ifadə etmir, eyni zamanda Azərbaycan Respublikasında yaşayan bütün xalqların və vətəndaşların vahid dövlət və vətən anlayışı ətrafında birləşməsini nəzərdə tutur. Azərbaycançılıq milli-mənəvi dəyərlərə bağlılıqla yanaşı, tolerantlıq, multikulturalizm və ümumbəşəri dəyərlərə açıqlıq prinsiplərini də özündə ehtiva edir.

Azərbaycançılıq ideyasının müasir və sistemli ideologiya səviyyəsinə yüksəlməsində ümummilli lider Heydər Əliyevin müstəsna rolu olub. O, bu ideyanı yalnız nəzəri baxımdan deyil, praktiki dövlət siyasəti səviyyəsində həyata keçirib, milli birliyin və dövlət müstəqilliyinin əsas dayağına çevirib. Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətinin bütün mərhələlərində azərbaycançılıq ideyası aparıcı xətt kimi özünü göstərib.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Layihə çərçivəsində

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin dəstəyilə "Azərbaycançılıq ideyasının təbliği" istiqaməti üzrə layihə çərçivəsində hazırlanıb.

1970-1980-ci illərdə Azərbaycan SSR-ə rəhbərlik etdiyi dövrdə Heydər Əliyev milli özünüdərk prosesinin gücləndirilməsinə xüsusi önəm verib. Həmin illərdə milli kadrların irəli çəkilməsi, Azərbaycan dilinin ictimai-siyasi həyatda rolunun artırılması, mədəniyyətin və incəsənətin inkişafına göstərilən dövlət qayğısı azərbaycançılıq ideyasının formalaşmasına güclü təkan verib. Xüsusilə 1978-ci ildə siyasətinə çevirib. Fərqli etnik və dini icmaların hüquqlarının təmin olunması Azərbaycan cəmiyyətində qarşılıqlı hörmət və etimad mühitinin formalaşmasına səbəb olub.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideyasını yalnız bir dövr üçün deyil, uzunmüddətli strateji inkişaf konsepsiyası kimi qiymətləndirirdi. Onun müəyyən etdiyi siyasi və ideoloji xətt bu gün də uğurla davam etdirilir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında rol oynayıb Tarix dərsliklərinin yenilənməsi, milli dövlətçilik ənənələrinin tədrisi, vətənpərvərlik ruhunun aşılanması bu siyasətin əsas istiqamətləri olub. Heydər Əliyev hesab edirdi ki, milli ideologiya yalnız siyasi tribunalar vasitəsilə deyil, ilk növbədə məktəb və ailə mühitində formalaşmalıdır. Gənclərin milli kimliyinə bağlı, müasir dünyagörüşlü və dövlətinə sədaqətli vətəndaşlar kimi yetişdirilməsi onun strateji məqsədlərindən biri idi. lü milli şüur güclü dövlətin əsasını təşkil edir.

Bu ideyanın praktik nəticələri Azərbaycan Ordusunun formalaşmasında və vətənpərvərlik ruhunun güclənməsində də özünü göstərib. Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi milli ordu konsepsiyası azərbaycançılıq ideyasına söykənirdi. Ordunun xalqla birliyi, dövlətə sədaqəti və torpağın müdafiəsi anlayışı bu ideologiyanın təzahürü idi.

Ulu Öndərin siyasi irsi azərbaycançılıq ideyasının yaşadılması və inkişaf etdirilməsi baxımından zəngin mənbədir

Azərbaycan dilinin Konstitusiyada dövlət dili kimi təsbit edilməsi milli şüurun möhkəmlənməsi baxımından tarixi hadisə olub.

1991-ci ildə dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra Azərbaycan ciddi daxili və xarici təhlükələrlə üzləşib. Siyasi sabitsizlik, sosial-iqtisadi böhran və dövlətçilik təcrübəsinin zəifliyi milli birliyi sarsıdırdı. Belə bir mürəkkəb şəraitdə azərbaycançılıq ideyasının vahid dövlət ideologiyası kimi bərqərar olması zəruri idi. 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev məhz bu ideyanı dövlət quruculuğunun əsas istiqaməti kimi müəyyənləşdirdi.

Ulu Öndər azərbaycançılıq ideyasını radikal millətçilikdən fərqli olaraq, vətəndaşlıq prinsipi üzərində qurub. Onun fikrincə, Azərbaycan dövləti bu ölkədə yaşayan bütün vətəndaşların ümumi evidir və azərbaycançılıq ideyası hər kəsin bu dövlətə bağlılığını təmin etməlidir. Bu yanaşma cəmiyyətdə milli həmrəyliyin və sabitliyin möhkəmlənməsinə xidmət edib.

Ana dilinə münasibət azərbaycançılıq ideyasının əsas sütunlarından biridir. Heydər Əliyev Azərbaycan dilini xalqın milli varlığının əsas göstəricisi kimi qiymətləndirir, onun qorunması və inkişafını prioritet vəzifə hesab edirdi. Dövlət dili siyasətinin ardıcıl şəkildə həyata keçirilməsi, təhsil və mətbuat sahəsində ana dilinin mövqeyinin gücləndirilməsi milli kimliyin qorunmasına mühüm töhfə verib.

Milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və təbliği də Heydər Əliyevin azərbaycançılıq siyasətinin ayrılmaz hissəsi olub. Tarixi irsə hörmət, klassik ədəbiyyatın, milli mədəniyyətin inkişafı və tanıdılması cəmiyyətin mənəvi əsaslarının möhkəmləndirilməsinə xidmət edib. Nizami Gəncəvi, Füzuli, Nəsimi kimi böyük şəxsiyyətlərin irsinin dövlət səviyyəsində təbliği milli özünüdərk hissini daha da gücləndirib.

Azərbaycançılıq ideyasının mühüm xüsusiyyətlərindən biri də tolerantlıq və multikulturalizm prinsipləridir. Heydər Əliyev əsrlər boyu Azərbaycanda formalaşmış müxtəlif mədəniyyətlərin və dinlərin dinc yanaşı yaşama ənənəsini qoruyaraq bunu dövlət

da güclü dövlətçilik, milli maraqların qorunması və vətəndaş birliyi azərbaycançılıq ideyasının müasir təzahürləridir. Qarabağ Zəfəri bu ideyanın praktik nəticələrinin ən bariz nümunəsi kimi tarixə düşüb.

Beləliklə, azərbaycançılıq ideyasının müasir Azərbaycan dövlətinin ideoloji əsasına çevrilməsi birbaşa Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. O, milli ideyanı real siyasi fəaliyyətə tətbiq edərək müstəqil, güclü və sabit Azərbaycan dövlətinin bünövrəsini qoyub. Azərbaycançılıq bu gün də cəmiyyətimizin mənəvi dayağı, milli inkişaf yolunun əsas istiqamətidir və bu ideyanın qorunub gələcək nəsillərə ötürülməsi hər bir vətəndaşın tarixi məsuliyyətidir.

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği yalnız siyasi rəhbərliklə məhdudlaşmır, eyni zamanda cəmiyyətin bütün təbəqələrini əhatə edən uzunmüddətli bir prosesdir. Heydər Əliyev bu ideyanın xalqın şüuruna dərin şəkildə yeridilməsi üçün təhsilin, elmin və mədəniyyətin xüsusi rol oynadığını dəfələrlə vurğulayıb. Onun rəhbərliyi dövründə milli ideologiyanın formalaşması sistemli və ardıcıl şəkildə həyata keçirilib.

Təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar azərbaycançılıq ideyasının gənc nəsillərə ötürülməsində mühüm

Azərbaycançılıq ideyasının təbliğində kütləvi informasiya vasitələrinin rolu da xüsusi əhəmiyyət kəsb edib. Milli mətbuatın inkişafı, televiziya və radio proqramlarında milli dəyərlərin təbliği, tarixi mövzulara diqqətin artırılması cəmiyyətin ideoloji bütövlüyünün təmin olunmasına xidmət edib. Heydər Əliyev mətbuatı "cəmiyyətin güzgüsü" adlandıraraq, onun milli maraqlara xidmət etməsini vacib hesab edirdi.

Diaspor siyasəti də azərbaycançılıq ideyasının beynəlxalq müstəvidə təbliği baxımından mühüm yer tutur. Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə dünya azərbaycanlılarının birliyi ideyası formalaşdırılıb, diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti stimullaşdırılıbdır. Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların milli kimliklərini qoruması, Azərbaycan dövləti ilə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi azərbaycançılıq ideyasının sərhədlərdən kənarda da yaşadılmasına şərait yaradıb.

Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideyasını dövlət təhlükəsizliyi məsələsi kimi də qiymətləndirirdi. Onun fikrincə, milli birlik zəif olan cəmiyyətlər xarici təsirlərə qarşı daha həssas olur. Buna görə də milli ideologiyanın gücləndirilməsi ölkənin müstəqilliyinin və suverenliyinin qorunmasının əsas şərtlərindən biri hesab olunurdu. Güc-

Azərbaycançılıq ideyasının cəmiyyətdə sosial ədalət prinsipləri ilə uzlaşdırılması da diqqət mərkəzində olub. Heydər Əliyev üçün milli ideya yalnız milli kimlik məsələsi deyil, eyni zamanda sosial rifah, hüquqi bərabərlik və ədalətli cəmiyyət anlayışı ilə bağlı idi. Dövlətin hər bir vətəndaşa eyni münasibət göstərməsi azərbaycançılıq ideyasının əsas tələblərindən biri kimi qəbul olunurdu.

Müasir dövrdə qloballaşma prosesləri milli kimliklər üçün yeni çağırışlar yaradır. Bu baxımdan azərbaycançılıq ideyasının qorunması və inkişaf etdirilməsi xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Heydər Əliyevin formalaşdırdığı ideoloji xətt qloballaşma şəraitində milli maraqların qorunması üçün etibarlı əsas yaradır. Bu ideya milli dəyərlərlə müasirlik arasında tarazlığın təmin edilməsinə imkan verir.

Azərbaycançılıq ideyasının davamlılığında dövlətçilik ənənələrinin möhkəmləndirilməsi mühüm rol oynayır. Güclü institutlar, qanunun aliliyi və sabit siyasi sistem milli ideologiyanın real dayaqlarıdır. Heydər Əliyev məhz bu prinsiplər əsasında müasir Azərbaycan dövlətinin əsaslarını formalaşdırıb.

Bu gün azərbaycançılıq ideyası təkcə keçmişin mirası deyil, eyni zamanda gələcəyin yol xəritəsidir. Milli maraqların qorunması, dövlət suverenliyinin möhkəmləndirilməsi, vətəndaş birliyinin təmin olunması bu ideyanın aktual tərkib hissələridir. Ulu öndər Heydər Əliyevin siyasi irsi azərbaycançılıq ideyasının yaşadılması və inkişaf etdirilməsi baxımından zəngin mənbədir.

Nəticə etibarilə, azərbaycançılıq ideyasının təbliği ümummilli lider Heydər Əliyevin dövlətçilik fəlsəfəsinin əsas sütunlarından birini təşkil edib. O, bu ideyanı yalnız sözlə deyil, real siyasi fəaliyyətlə təsdiqləyib, müasir Azərbaycan dövlətinin ideoloji bünövrəsini yaradıbdır. Bu ideya bu gün də Azərbaycan cəmiyyətinin inkişafında, milli birliyin möhkəmləndirilməsində və gələcəyə inamın formalaşmasında mühüm rol oynamaqdadır.

Yunis İSRƏFİLOV